

KPC Groep

Datum

8 februari 2010

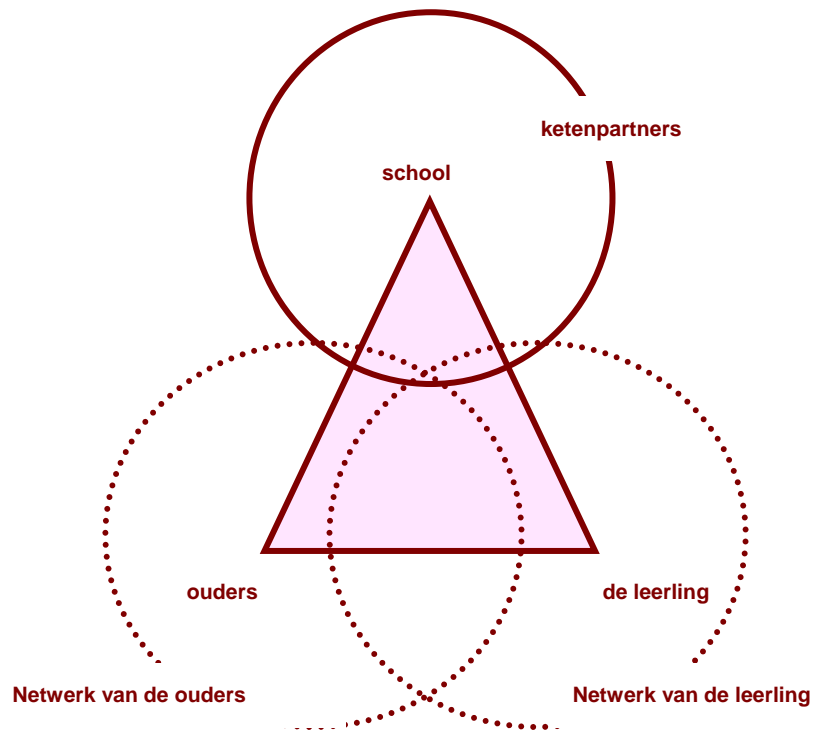
Eigen Kracht in het onderwijs

Met een Eigen Krachtconferentie wordt de omgeving van het kind en het gezin waartoe hij of zij behoort gevraagd de helpende hand te bieden bij problemen. Scholen kunnen Eigen Krachtconferenties met succes inzetten om leerlingen te helpen van wie de zorgvraag verder gaat dan wat de school kan bieden. Voorwaarden: mentoren zijn bekend met de aanpak, de conferentie vindt tijdig plaats en de school accepteert dat de regie in handen van de ouders en de leerling ligt.

Auteur: Mariëlle Rutten

Als de zorgvraag van een leerling verder gaat dan dat wat de school kan bieden, kijken mentoren en zorgcoördinatoren voor de begeleiding of de noodzakelijke zorg vrijwel automatisch naar het aanbod van de 'ketenpartners', de (zorg)voorzieningen in het netwerk van de school. Naast het feit dat dit ketenpartnerschap regelmatig hobbels en knelpunten kent, is de aanpak vrij eenzijdig. De pedagogische driehoek – visueel gemaakt in onderstaande figuur - stelt de relatie school-ouder-leerling centraal. De cirkel om de school in de figuur laat zien hoe weinig ouders en leerlingen betrokken worden bij een aanpak vanuit ketenpartnerschap. Als we ouders serieus nemen als partner moeten wij hen ook zeggenschap geven bij beslissingen over de vraag wie bij zorg of ondersteuning betrokken wordt. Dat geldt ook voor de leerling, die steeds meer de verantwoordelijkheid voor haar of zijn eigen leven, ontwikkeling en leren op zich zal moeten nemen.

Bij een zorgvraag die verder gaat dan wat de school kan bieden zijn ouders en leerlingen sterk afhankelijk van de school en de andere partners in de keten van (zorg)voorzieningen. Maar ook familieleden, vrienden of burens kunnen zorg of ondersteuning bieden. In bovenstaande figuur worden deze netwerken weergegeven door de cirkel rond ouders en de cirkel rond leerling. Vormen van zorg of ondersteuning die door ouders of leerling worden aangedragen zijn soms sneller te mobiliseren en kunnen bovendien bijdragen aan een sterke toerusting van de ouders en leerling en grotere onafhankelijkheid van zorgvoorzieningen. De regie ligt in dit scenario namelijk geheel of gedeeltelijk bij de ouders en leerling zelf. Zij worden (erkend als) mede-eigenaar van het probleem en dat lijkt een belangrijke voorwaarde voor een duurzame oplossing.

Figuur 1 Ketenpartners van de school en netwerken van ouders en leerling

Eigen Krachtconferenties

Dat deze aanpak perspectief biedt, blijkt uit het succes van de zogenoemde Eigen Krachtconferenties. Het concept is oorspronkelijk afkomstig uit Nieuw Zeeland en Canada waar in *Family Group Conferences* en *Circles* direct bij een kwestie betrokken mensen samen naar een oplossing zoeken. In Nederland worden Eigen Krachtconferenties georganiseerd door de Eigen Kracht Centrale. Vooral in de hulpverlening wordt het model toegepast. Eigen Kracht gaat uit van de eigen mogelijkheden van jongeren en ouders en de mogelijkheden van hun eigen (potentiële) sociale netwerken.¹ Bij een Eigen Krachtconferentie maken mensen zelf, samen met familie, vrienden en andere bekenden, een plan voor een oplossing of voor hulp. De gemaakte plannen zijn leidend voor de hulpverlening, waarbij geldt dat deze plannen wel veilig en wettig moeten zijn. De ervaring met Eigen Krachtconferenties wijst uit dat ouders over meer 'eigen kracht' beschikken dan op voorhand door hulpverleners werd aangenomen. En wie echt in gesprek gaat met leerlingen, realiseert zich al snel het eigen potentieel van jongeren bij de oplossing van problemen. Potentieel dat in veel situaties onderbenut blijft.

Eigen Krachtconferenties in het onderwijs

Eigen Krachtconferenties zijn nog maar zelden ingezet in het onderwijs. KPC Groep heeft in het kader van het project 'Ouders aan zet!?' onderzoek gedaan naar de ervaringen van scholen die met Eigen Krachtconferenties hebben gewerkt. Doel hierbij was na te gaan in hoeverre het inzetten van een Eigen Krachtconferentie een goede methodiek kan zijn om het netwerk van de ouders en de leerling te mobiliseren bij het bieden van zorg en ondersteuning aan een leerling, met name bij zorgvragen die verder gaan dan wat de school kan bieden.

Drie scholen in Noord Brabant hebben geparticipeerd in een project van de Eigen Kracht Centrale. De zorgcoördinatoren werden geschoold in de werkwijze bij Eigen Krachtconferenties

¹ Zogeheten *Eigen Kracht Conferenties* en *Echt Recht Conferenties* spelen juist op deze persoonlijke factoren in. Zie www.eigen-kracht.nl.

en de scholen konden bij zorgvragen van leerlingen in de school Eigen Krachtconferenties inzetten.

Casus: Meisje haalt eindexamen

Een meisje in HAVO 5 vertoont veel verzuimgedrag en komt vaak te laat, ze komt afspraken niet goed na en lijkt weinig gemotiveerd. De school vreest dat ze zo haar eindexamen niet gaat halen. Uit het gesprek met de ouders blijkt dat zij geen externe begeleiding in het gezin toe willen laten. Een Eigen Krachtconferentie zien ze wel als een mogelijke interventie.

Vervolgens bespreekt de zorgcoördinator met de ouders en de leerling wat een Eigen Krachtconferentie voor het gezin zou kunnen betekenen. Inmiddels is gebleken dat twee broertjes op dezelfde school vergelijkbaar gedrag vertonen, zij het minder extreem. In het gesprek met de ouders komt naar voren dat er in het gezin problemen zijn die waarschijnlijk de aanleiding vormen voor het gedrag. De ouders willen niet vertellen wat er speelt. Er wordt afgesproken dat er een Eigen Krachtconferentie zal plaatsvinden waarbij als hulpvraag centraal staat: 'Hoe kunnen we zorgen dat de dochter in HAVO 5 haar eindexamen haalt?'

De school neemt contact op met de Eigen Krachtcentrale die overal in het land daartoe opgeleide mediators kan inzetten. De Eigen Krachtmediator neemt op dit punt het proces over van de school. De mediator bespreekt met de ouders wanneer de conferentie georganiseerd wordt en wie erbij betrokken worden. De school zal bij het eerste deel van de conferentie aanwezig te zijn om toe te lichten welk gedrag ze bij de drie leerlingen van het gezin ziet. De mediator vraagt hierbij expliciet om ook positieve kenmerken te noemen. In het tweede deel van de bijeenkomst wordt een plan van aanpak gemaakt. De school is daar niet bij.

De school hoort na afloop van de conferentie dat er een plan is gemaakt waarbij ook de kinderen zelf betrokken waren. De ouders willen niet dat de school geïnformeerd wordt over de inhoud ervan.

Het meisje is geslaagd voor de HAVO met een mooie cijferlijst.

[einde kader]

Meer informatie: www.eigen-kracht.nl

Onbekend maakt onbemind

De drie scholen hebben de Eigen Krachtconferenties maar in beperkte mate ingezet. Daarvoor zijn drie oorzaken aan te wijzen:

1. *Laatste redmiddel.* De scholen kiezen in eerste instantie toch liever voor bekende methodieken. Pas als deze werkwijzen niet effectief zijn, stelt de school een Eigen Krachtconferentie voor aan de ouders.
2. *Onbekendheid.* Alleen de zorgcoördinator was bekend met de werkwijze van de Eigen Krachtconferentie. Om Eigen Krachtconferenties vroegtijdig te kunnen inzetten is het nodig dat ook de mentor de aanpak kent.
3. *Weerstand bij ouders.* De ouders van de leerling moeten bereid zijn mee te werken aan de Eigen Krachtconferentie. Voor ouders is het niet altijd even eenvoudig om hun problematiek open te bespreken met mensen uit de directe omgeving.

Deze knelpunten versterken elkaar. Omdat de mentor niet bekend is met Eigen Krachtconferenties komt de aanpak pas in beeld als de zorgcoördinator en het zorgadviesteam de leerling bespreken. Dan is de situatie vaak al geëscaleerd. De zorgcoördinator past vervolgens vaak ook eerst andere, meer bekende, methodieken toe. Dus wanneer de zorgcoördinator de mogelijkheid van een Eigen Krachtconferentie aan de ouders voorlegt, is er al het nodige gebeurd. Er is veel kans dat de ouders weinig vertrouwen hebben in een nieuwe aanpak en dat zij niet opnieuw aan andere mensen willen vertellen wat er aan de hand is.

Netwerken mobiliseren

Op de scholen is voor sommige zorgvragen daadwerkelijk een Eigen Krachtconferentie ingezet. Dit bleek met name succesvol bij ouders die minder aansluiting vinden bij de reguliere hulpverlening door hun specifieke culturele achtergrond of (geloofs)overtuiging. De Eigen Krachtconferentie heeft in alle gevallen geleid tot een concreet plan waarbij mensen uit de directe omgeving van de leerling en de ouders zijn ingezet en het probleem werd aangepakt. Het inzetten van een Eigen Krachtconferentie is blijkaar een effectief middel om de netwerken van ouders en leerlingen te mobiliseren. De scholen werden echter niet altijd betrokken bij de Eigen Krachtconferentie. De regie in de begeleiding voor de leerling werd soms volledig uit handen genomen.

Preventief inzetten

Om het netwerk van de ouders en de leerling te mobiliseren bij het bieden van zorg en ondersteuning aan een leerling kan een Eigen Krachtconferentie een goede methodiek zijn. Een Eigen Krachtconferentie is een laagdrempelige manier om antwoord te geven op een zorgvraag bij een leerling. Effectieve inzet kan het inschakelen van andere zorgvoorzieningen in de keten voorkomen dan wel leiden tot een andere positionering van die voorzieningen bij de oplossing van problemen.

Het is belangrijk dat scholen in een vroeg stadium overwegen om in overleg met ouders en leerling een Eigen Krachtconferentie in te zetten. Dan is de drempel voor ouders minder hoog, er bestaat tussen school en ouders nog geen verstoorde relatie door eerdere interventies en de vraag die aan de netwerken van de ouders en de leerling wordt gesteld is ook niet te complex. Belangrijker nog: ouders en leerling worden meteen aangesproken op hun aandeel in het zoeken naar een oplossing.

Aanbevelingen

- *Partnerschap met ouders als basis.* Wanneer de school de ouders als partner benadert, zullen zij eerder willen meewerken aan een Eigen Krachtconferentie. Ook is er meer kans dat de school betrokken blijft bij de uitvoering ervan. Zodra er een Eigen Krachtconferentie wordt opgestart komt de regie in handen van de ouders en de leerling en zij bepalen de rol van de school daarbij. Als de relatie tussen school en ouders een partnerschapsrelatie is, dan zullen de ouders graag zien dat de school betrokken is bij het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak.
- *Participatie van leerlingen als vanzelfsprekend of nastrevenswaard.* De inzet van een Eigen Krachtconferentie biedt ook mogelijkheden om het potentieel van jongeren zelf en hun netwerk aan te boren. Het past bij het streven naar meer participatie van leerlingen op school. Toenemende participatie van jongeren in processen die (ook) hen aangaan, is onlosmakelijk verbonden met een groei in zelfstandigheid en het nemen van eigen verantwoordelijkheid voor eigen ontwikkeling en eigen leven. Het past ook bij een school die oefenplaats wil zijn voor actief burgerschap.
- *Goed informeren van alle geledingen in de school.* De werkwijze van de Eigen Krachtconferentie moet een basis vinden in de cultuur in de school. Het model sluit goed aan bij scholen die werken met herstelrecht en die in het contact met ouders streven naar een partnerschap.